

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Demoralizacija.

V preteklem tednu se je zgodil v narodni skupščini zločin, ki je zahteval življenje dveh najboljših poslancev hrvatske kmetijske stranke, tri pa ranil, med temi dva težko.

Politično časopisje presoja to dejanje različno.

Opozicija trdi, da je dejanje narodnega poslanca Puniše Račiča premišljeno in organizirano. Da je to le posledica vladnega režima in da je za ta zločin odgovorna vlada. Razmere v skupščini se morejo urediti le s padcem te vlade.

Vlada in njeno časopisje pa nasprotno poudarja, da je dejanje Puniše Račiča popolnoma lokalizirano, v zvezi le edino z Račičem, vsled česar da je za to dejanje odgovoren edino le on. Moralni krivec pa je opozicija, ker je uvedla v skupščino takšen način borbe, da se sploh ne more taksirati. Psovke najnižje vrste so padale na vladne poslance. Med drugimi je bil Puniša Račič tudi sam večkrat osebno težko razžaljen in je njegov zločin v prvi vrsti akt reakcije na te žalitve.

Dejanje Puniše Račiča je zločin, ki ga mora vsak pošten človek obsoditi z največjim ogorčenjem. Življenje je največja osebna pravica vsakega človeka, poleg tega pa tudi onega kroga, kateri je z najintimnejšimi vezmi zvezan z določeno osebo — žene in otrok. Vsak poseg v te pravice se mora odklanjati in obsojati kot najbolj krivično dejanje. In vendar se je zgodil ta poseg ter se še dogaja v različnih oblikah.

Razmere so take, da se težko trdi, da bi mogel biti človek za svoja dejanja popolnoma sam odgovoren. Vsak človek je kolikor toliko produkt družbe. Sedanja družba je pa zelo inficirana po raznih zmotnih idejah. Če se ozremo nazaj v dobo prevrata in v delo po osnovanju naše države, ne moremo biti veseli. Voja na je zlo, ker posega v vse vezi človeške družbe s okužujočim učinkom. Voja — sama po sebi nemoralna — podira vse moralne osnove, na katerih mora sloneti družba.

Dolžnost vseh faktorjev bi bila, posebno pa onih, ki so na vodilnih mestih, da bi skušali odpraviti vojna razdejavanja v tem pogledu. Žalostno je pa to, da se ni ničesar ukrenilo v tej smeri, ampak ravno nasprotno. Javnost je prišla pod vodstvo imperialistične in koruptne politike, ki je vse, na kar je imela vpliv, dobredno okužila. Umetno se je ustvaril nacionalistični kult. Temu kultu naj bi se polagale tudi največje žrtve. Poleg nacionalističnega kulta se je iznegoval poganški kult države. Po tem kultu naj bi bilo ljudstvo zaradi države, ne pa država zaradi ljudstva.

V njunem imenu se je pri nas v Sloveniji kratilo svobodno prepričanje in svobodno udeleževanje. V čast teh malikov se je ubijalo, požigalo ter poškovalo tuje imetje, ne da bi sledila kazen.

V imenu teh dveh malikov se je smelo oboroževati pod očmi države privatno društvo. V njunem imenu so smeli svobodnega državljana tako rekoč pred očmi oborožene državne varnostne organizacije pri belem dnevu na javni cesti ustreliti člani privatne organizacije. Dočim se izslede storili najbolj zamotanih kaznivih dejanj, se morilci v tem slučaju niso mogli najti. Našteti bi mogli še več zločinov »v imenu nacije in države«. Pa zadostujejo ta dejstva. To se je dogajalo v Sloveniji. Kaj šele v ostalih delih države! Dejstvo je pa, da se je vse to dogajalo, ko je sodelovala v vladi sedanja samostojna demokratična stranka.

S takim postopanjem morajo biti omanjani moralni in etični fundamenti v posamezniku in javnosti. Zgodovina pa izpričuje, da ni noben narod in nobena država prestopala npravnega, moralnega in etičnega zakona, postavljenega od Boga, brez kazni.

Vsak umor je zločin. Ne smemo mu dati prav v nobenem slučaju moralne opore. Gorje, če se mu da! In v naši državi se je to dogajalo. Še proslavljali so take ljudi!

Če vse to premotrivamo, potem je jasno, da ne nosi sedanja vlada na zločinu v narodni skupščini odgovornosti v tem zmislu, kakor hujskajoče ščuva opozicija. Odgovornost bi nosila, kolikor se ne bi ali se ni dovolj borila proti vsej splošni okuženosti našega javnega življenja. V tem oziru nosi sigurno še večjo odgovornost opozicija. Kajti kar je počenjala zadnje čase v parlamentu, je šlo preko vsake meje parlamentarizma.

Okuževanje javnosti je podobno vulkanu. V notranjosti se zbira lava. Od časa do časa izbruhne in uničuje, toda

izbruhi še niso katastrofalni. Če je pa le dovolj ognjenih sil, se odpro vsa žrela in potem je katastrofa.

Ali je pri nas mogoče v doglednem času ozdravljenje? Težko. Nosilke politične morale so pri nas v bistvu tiste sile, ki so to stanje v velik meri povzročile.

Delavstvo se pa ne sme pustiti begati. Največja nevarnost bi bila, da bi bilo docela okuženo po izrodkih, večkrat namernih izrodkih buržuazije. Zavedajmo se, da je prišel prepoved v človeštvu še vedno po malem človeku. Delavstvo je še mlada sila, zaradi tega bo prešla peza bodočih vekov na njega. Ta bodoči akt zgodovine bo pa v srečo človeštvu in družbi le tedaj, če bo izročen visoko moralnim voditeljem. Taki zločinski pojavi nam to še bolj podkrepjujejo. Vsled tega je naša dolžnost in naloga, da gremo še bolj vase, da skušamo iz sebe izriniti vse, kar bi tvorilo nesoglasje med krščanstvom in nami, in da prenesemo to stremljenje tudi v najširši krog.

Političen pregled.

Umori v narodni skupščini.

V naši narodni skupščini se je zgodil zločin, ki nima primere v nobenem parlamentu na svetu. Radikalni poslanec Puniša Račič je ustrelil hrvatska poslanca Pavla Radiča in dr. Basarička, ranil pa Stjepana Radiča, dr. Pernarja in Grandja. Pavle Radič in dr. Basariček sta bila mrtva po nekaj minutah, Stjepan Radič je ranjen v trebuh, dr. Pernar v prsa, Grandja pa v roko.

Mi zločin obsojamo; obsojamo ga, ker je življenje vsakega človeka sveto, ker je človek podoba božja, ker ima le Bog pravico nad življenjem človekovim. Zločin je to dejanje, pa naj ga je narokovalo osebno žaljenje ali strankarstvo ali nacionalizem.

Krivec tega zločina pa ni samo ena oseba, ampak predvsem neomejena želja po vladi, demagogija, ki se je razpasla v našem parlamentu; dalje ni brez krivde sistem, da se pri kandidaturah ljudskih zastopnikov ne gleda na čiste roke in vsestransko neoporečnost kandidata, ampak zgolj na osebno naklonjenost in celo na denar. Parlamentarizem doživlja v vseh državah vedno močnejše sunke, ker ni več demokratičen, ampak posoda kapitalizma. Drugod ima na zunanaj vedno nekoliko bolj pobarvano lice, pri nas se pa le prevelikokrat pokaže v pravi luči — v vsej svoji neresničnosti.

Naš parlament živi še dalj časa v znamenju zmerjanja, kreganja in razbijanja. In vsa naša notranja politika se ne premakne s te točke zadnje čase. Kje je čut odgovornosti vodilnih oseb?

Kaj bo sedaj? Celotna opozicija je sklenila, da se pod sedanjo vlado ne vrne več v parlament, ki je oškropljen s krvjo njihovih članov. Možnosti je danih več: 1. odstop vlade, 2. razpust skupščine, 3. volitve ali 4. nova poslovna vlada. Najmanj pričakovati je vojaške diktature, ki bi nastopila le v izrednih razmerah. Avdijence na dvoru kažejo znake, da se bo stvar mirno rešila. Bojimo se enega: da še ni prišlo zadostno stremenje v vse odgovorne politike, da še vedno nekateri iščejo preveč sebe in premalo vidijo potrebe naroda, ki trpi, čaka in plačuje.

Poboji v Zagrebu.

Vsled žalostnih dogodkov v Belgradu so izbruhnile v Zagrebu demonstracije,

pri katerih je iznova tekla kri. Kakor obsojamo belgradski zločin, tako se ne moremo strinjati z načinom postopanja pri demonstracijah v Zagrebu. Demonstranti so metali kamenje, opeko, deske in vse, kar jim je prišlo pod roke, na policaje in orožnike. Prišlo je do streljanja in rezultat: pet mrtvih, okoli 100 ranjenih in nad 100 aretiranih. Komu v korist: V škodo državi, narodu in splošnemu ugledu, največjo škodo pa trpi delovno ljudstvo, ki plačuje s krvjo in denarjem take račune. Fizična sila je bila še vedno najslabši argument za dokaz pravice. Kakor belgradski tako tudi zagrebški dogodki jasno dokazujejo pomanjkanje čuta odgovornosti, demagoško ščuvanje množic, pomanjkanje ljubezni do sočloveka in popolnoma izmaličeno in zmaterializirano današnje družbo. Tukaj bo treba ozdravljati, sicer nimamo garancije, da ne pridemo še enkrat do podobnih dejanj, pri katerih bo zopet največ trpelo delovno ljudstvo.

Pogreb umorjenih poslancev. V skupščini umorjena poslanca Pavla Radiča in dr. Basarička sta bila prepeljana v Zagreb in tamkaj pokopana. Vse pogrebne stroške je hotela nositi država, pa so Hrvati to odklonili in so rekli, da bodo vse sami plačali. Pogrebni govori v Belgradu ni bilo nobenih, v Zagrebu pa so ju pokopali z velikimi svečanostmi. Na 60.000 ljudi je prišlo k pogrebu.

Stanje ranjencev. Ostali trije poslanci, ki so bili ranjeni v skupščini, so v bolnici v Belgradu. Vsi so bili operirani. Stjepan Radič ima 30 cm dolgo rano čez trebuh, Grandja ima razbito kost na levi roki, dr. Pernar je ranjen v prsa in ima načete glavne žile. Zdravniki upajo, da bodo vsi trije okrevali. Kralj je takoj, ko je zvedel, obiskal ranjence v bolnici.

Kregajo se, kdo je streljal. Zagrebška policija je izdala poročilo, da policaji niso streljali na ljudi pri demonstracijah v Zagrebu in dolži orožnike. Orožniki pa zopet trdijo, da oni niso streljali na demonstrante. Nekaj ni v redu.

Dvojna mera. Za umorjene poslance so se topli, kdo bo plačal pogrebne stroške in kako bodo pomagali preostalim vdovam in sirotam. Za tiste žrtve, ki so padle na zagrebških ulicah, ni nobenega tekmovanja. I država i privatna iniciativa — vse molči. Kaj to niso bili ljudje?

Vse časopisje je na dolgo in široko pisalo o umoru v skupščini. Malo, komaj mimogrede so omenili žrtve z zagrebških ulic. Kako malo človečanski smo! In vendar so vsi naši bratje: ranjeni in umorjeni v skupščini kakor ranjeni in umorjeni na ulici.

Sožalje. Radič in poslanci opozicije so dobili na tisoče sožalnih izjav za padli-ma tovarišema. Klub KDK je odklonil sožalno pismo ministrskega predsednika Vukičevića, Davidovića je pa malo po nosu krenil, ker je sožalje napisal premalo previdno.

Svetovni mir po delavstvu.

Generalno vodstvo angleške delavske stranke je izdalo 13. februarja 1928 manifest, ki obravnava mirovno vprašanje. Ko bi ta manifest sprejelo vse delavstvo, da bi postal internacionalna last, tudi po duhu, ne le po besedah, potem lahko rečemo: Vojne je konec.

Manifest se v bistvu glasi: Delavska stranka poudarja svoje neizprosno nasprotstvo napram militarizmu, imperikalizmu in vojni, izraža vero v internacionalizem, kateri je osnovan na sodelovanju svobodnih narodov. Moderni kapitalizem je kosiščev stalnega ogrožanja miru. Povzroča vojna bremena v znesku 300 milijonov funtov šterlingov, podjarmlja tuje narode in jih imperialistično izkorišča ter priključuje stalno vojno nevarnost. — Vse narode poziva v energičen boj proti kapitalizmu in njegovim posledicam. V dosego tega cilja naj bi se osnovala zveza svobodnih socialističnih držav. Evropski problemi se morajo v bistvu rešiti s stališča splošnosti, v okviru vseh narodov, ne pa s stališča zmagovalcev in premagancev ali pa pod vidikom kakšne nove pregrupacije držav.

Dosledna duhu teh tendenc zahteva:

1. Popolno revizijo verzajskega miru in vseh mirovnih pogodb z namenom, da se odstranijo vse gospodarske, vojaške in narodne krivice.
2. Ukinitve vseh izjem, ki so jih naložili Nemčiji v gospodarstvu in vojaški organizaciji. Tudi reparacijske dajatve naj se takoj ustavijo.
3. Izbris vseh vojnih dolgov.
4. Ukinitve vseh družabnih naredb, ki ovirajo svobodno občevarje posameznih narodov.
5. Upostavitve prijateljskih odnosov do Rusije v gospodarskem in političnem oziru.
6. Uničenje vseh vojaških zvez.
7. Reorganizacija sedanje Zveze narodov, v zvezi vseh narodov. Ta zveza ne sme temeljiti na vojaških obvezah in gospodarski moči, ampak na medsebojni pomoči in na mednarodnem sodelovanju.
8. Sprejetje mednarodnega sodstva za vse sporne zadeve po mednarodnem sodišču in po razsojevalni instanci za vse nejuridične sporne zadeve.

Za te ideje se bo borila na vseh mednarodnih forumih.

Žena z zaprtimi očmi:

v vse knjižnice
naših Izboraževalnih društev!

PRIJATELJ, ali si že pogledal v knjižnico našega društva, ako je v nji že »Žena z zaprtimi očmi«! Če še ni, zahtevaj od odbora, da jo takoj naroči.

V vsako krščansko delavsko družbo „Ogenj“!

V združbi — naša moč.

Viničarski vestnik

Viničarski tabor v Halozah se bo vršil dne 1. julija t. l. pri Sv. Janžu, podružnica Zavrč s sledečim sporedom: ob 9 prihod tovarišev iz vseh krajev naših gor. Ob pol 10 sv. maša, katero daruje tov. Ante Kordin iz Ljubljane. Za tem pred cerkvijo zborovanje: 1. »Viničarski stan in njega položaj«, govori tov. P. Rozman. 2. »Strokovna organizacija in njene naloge«, govori tov. France Žužek iz Ljubljane. 3. »Naša izobrazba in mladina«, govori prof. Ivan Prijatelj iz Maribora in tov. J. Košnik. Tabor je prva večja viničarska prireditev v Halozah, da dvignemo viničarsko zavest. Določimo si pravo pot k boljši bodočnosti. Naša parola mora biti: Vsi v organizacijo — Strokovno zvezo viničarjev. Zato pridite vsi viničarji iz Haloz na tabor! — Viničarski pozdrav!

Mariborsko okrožje

Elektrikarji. V soboto dne 23. t. m. se je vršil sestanek skupine elektrikarjev, na katerem sta poročala občinska svetnika Aljančič in Saboti. — Po dolgem času se je vendar to pereče vprašanje premaknilo z mrtve točke, ter je ravnanje pristalo na ugoditev nekaterih zahtev naše spomenice. — Vsi uslužbenci, kateri so zaposleni pri podjetju 2 leti, dobijo tri dni dopusta, kateri se stopnjuje z vsakim letom en dan in tako doseže največ devet dni dopusta letno. Pavšalno se bo zavarovalo pri privatni zavarovalnici, kar je velike važnosti za vsakega posameznika, ker smo pri popraviljanju omrežja izpostavljeni smrtni nevarnosti. — Ureditev kategorij nam zaenkrat še ni uspela. Oba občinska svetnika sta izjavila, da se bo tudi to vprašanje v najkrajšem času rešilo, ker plače, katere danes sprejema osebe za svoje težko in odgovorno delo, nikakor ne odgovarjajo tem razmeram. — Prišli smo le korak naprej, čeravno so neki ljudje skušali celo stvar zavlačevati in tako razbiti našo strokovno organizacijo. Tovariši na delo! Tudi sami skušajte v organizaciji po svojih močeh sodelovati in videli boste, da ni to delo lahko, da je odgovornosti polno, ker boj ki ga moramo biti je težak, ter ga čestokrat ovirajo celo naši lastni tovariši in pa naši navidezni prijatelji.

Cestarji. — Sestanek cestarjev se bo vršil v soboto 30. junija ob 9 dopoldne na Koroški cesti 1. — Ker je dnevni red tega sestanka izredne važnosti radi razgovora in ustanovitve podpornega fonda, naj nikdo ne manjka. — Odbor.

★

Iz internacionale.

NALOGE KRŠČANSKIH STROKOVNIH ORGANIZACIJ.

Velika naloga, zastopati v mednarodnem uradu dela krščanske krinčipe, pri-

pada krščanskim strokovnim organizacijam. Tisti, ki pregleduje in opazuje delegate na mednarodnih konferencah dela in išče med temi 300 zastopniki kapitala in dela zastopnike in branitelje krščanstva, jih ne bo našel med zastopniki vlad (četudi krščanskih), kateri so navezani na gole instrukcije, pa tudi ne med zastopniki delodajalcev (dasi je tudi teh mnogo krščanskih in imajo tudi močno besedo poněkod). Nositelji krščanstva na mednarodnih oficijelnih in poloficijelnih forumih (kakor je uprav mednarodni urad dela) so edinole zaenkrat še sičér zelo maloštevilni zastopniki krščanskih strokovnih sindikatov.

KONGRES V MÜNCHENU SEPTEMBRA 1928.

26. septembra se bo vršil v Münchenu Kongres Internacionale krščanskih strokovnih organizacij.

Vrsto posvetovanj bo otvorila 25. septembra **konferenca strokovnih internaciona**. Obravnavalo se bo predvsem kako širiti misel krščanskih strokovnih sindikatov.

Popoldne istega dne bodo zborovale **ženske delegatije**. Razpravljale bodo o delu internacionale z ozirom na interese žene-delavke in pa o posledicah racionalizacije dela za delavke z zdravstvenega in gospodarskega vidika.

26. septembra zjutraj se bo vršila **konferenca mladinskih voditeljev**. Govorili bodo predvsem o potrebi strokovne organizacije tudi za mlade delavce in delavke in pa o potih in načinih, kako širiti strokovno misel med mladino. Tu bo poročal tovariš Albert Voss iz Berlina.

Kongres se bo pričel 26. septembra popoldne in zboroval še naslednja dva dni. — O delu internacionale bo poročal glavni tajnik internacionale P. J. S. Serrareno. Baltrusih (Berlin) bo govoril o »Nacionalni koncentraciji industrije in zadevni zakonodaji«. Amelink (Utrecht) pa o »Mednarodni koncentraciji industrije«.

Z racionalizacijo dela se bosta bavila dva referata in sicer P. Devinat (Ženeva), ravnatelj mednarodnega instituta za racionalizacijo z »Racionalizacija dela in gospodarski napredek« in Zirnheld (Paris) »Posledice racionalizacije dela in naloge strokovnih sindikatov in države.« Pauwels (Brussel) bo poročal o »Položaju in nalogah mednarodne socialne politike.«

V nedeljo 1. julija se vrši velik mladinski tabor naših viničarjev v St. Janžu v Halozah! Pridite!

Zveza industrijcev in delavska zakonodaja.

Dne 22. junija t. l. se je v Ljubljani vršila glavna skupščina Zveze industrijcev za Slovenijo, na kateri je bila med drugim sprejeta resolucija, s katero slovenski kapitalisti pozivajo vlado, da pristopi k reformi socialne zakonodaje. Tu pride predvsem v poštev zakon o zavarovanju, zakon o zaščiti delavcev in zakon o Inspekciji dela. Navajeni smo, da kapitalisti pri vsaki priliki zahtevajo reformo socialne zakonodaje, ker jim je le ta največji trn v peti. Njihova zahteva o reformi soc. zakonodaje pa ne gre za tem, da bi se ista izboljšala, se pravi, da bi zavarovanci prejeli za slučaj bolezni, nezgode, porodov itd. izdatnejše podpore, ampak stremi za tem, da se obstoječe dajatve reducirajo in bi se na ta način delodajalci razbremenili del obveznosti, katere jim nalaga zavarovanje. Pod reformo razumejo oni popolno likvidacijo delavskega zavarovanja. Resolucija, iz katere mora biti vsakemu proščaku jasno, kaj hočejo kapitalisti doseči, se glasi:

Opozarjamo vlado, da je v svrhu sanacije bolniškega zavarovanja, ki se nahaja v težki krizi, nujno potrebna revizija materialnih odredb Zakona o zavarovanju delavcev. Glede dajatev, ki jih nudi ta zakon zavarovancem, predlagamo konkretno: a) uvedbo tridnevne absolutne karenčne dobe za zavarovane člane in uvedbo štiritedenske karenčne dobe za svoje zavarovane člane (podčrtalo uredništvo); b) redukcijo porodniške podpore na višino hranarine; c) skrajšanje podporne dobe za porodnice od dveh mesecev pred in po porodu na štiri tedne pred porodom in štiri tedne po porodu; d) pravica do dežje opreme naj se prizna samo za vsak prvi oz. vsak tretji porod; e) vprašanje zobotehničnih dajatev naj se uredi na ta način, da mora zavarovani član načeloma prispevati k stroškom takih dajatev, in to sorazmerno dobi njegovega zavarovanja. V neugodnem zavarovanju naj se v pogledu kritja stroškov tega zavarovanja preide od sistema kapitalnega kritja k mešanemu sistemu kapitalnega in nakladnega kritja. V materialnem pogledu naj se v skladu z zakonodajo drugih držav poviša najmanjši odstotek znižanja delazmožnosti, ki daje pravico do neugodne rente, od sedanjih 10 na 25 odstotkov. Polna renta naj se zniža od sedanjih 100 na 80 odstotkov zavarovane mezde. — 9. Pozivamo vlado, da pristopi tudi k reviziji zakona o zaščiti delavcev ter zakona o inspekciji dela.

V novem zakonu o zaščiti delavcev naj se pri odredbah glede omejitve delovnega časa upoštevajo dejanske prilike v naši industrijski produkciji. Sporazumnemu podaljšanju delovnega časa naj se v splošnem narodno-gospodarskem interesu ne delajo zapreke. Uveljavi naj se načelo zaščite dela.

Vprašanje zaposlovanja inozemskih delavcev naj se uredi na način, da industrijska podjetja, ki morajo zaposlovati inozemske strokovnjake, ne bodo imela vsled tega niti neprilik, niti nepotrebnih stroškov.

Inspekcije dela naj se razbremenijo onih poslov, ki ne spadajo v njih pravi delokrog. Zlasti naj se za kazensko postopanje v vseh prestopkih, v katerih razsojajo sedaj Inspekcija dela, odredi pristojnost upravnih odnosno obrtnih oblasti.

Kapitalisti zahtevajo tridnevno absolutno karenčno dobo za člane in štiritedensko karenčno dobo za svoje. Z drugimi besedami povedano, če delavec prvi, drugi ali tretji dan, ko vstopi v delo zboli, še nima pravice do pomoči od Okrožnega urada, ampak zadobi pravice šele četrty dan. Svoji zavarovanih članov pa šele po preteku štiritedenskega članstva. Podpore za porodnice naj bi se znižale na višino hranarine, obenem pa naj se skrajša podporna doba na 4 tedne pred in 4 tedne po porodu. (Sedaj ima članica pravico do podpore dveh mesecev pred in dveh po porodu.) Radovedni smo, kateri kapitalist bi svojo ženo po štirih tednih po porodu poslal na delo v tovarno. Statistika nam pove, da se žene zavarovanke le redko poslužujejo zakonite dobe dveh mesecev pred porodom in v največ slučajih hodijo na delo do zadnjega dne. Pravica do dežje opreme naj se prizna le za vsak prvi oziroma tretji porod. Sedaj ima porodnica pravico do dežje opreme za vsako dete. Kapitalisti si mislijo: čim več golih sužnjev, tem cenejši bo delovni trg. K vprašanju zobnih dajatev, za kar zahteva resolucija, da naj tudi zavarovane prispeva nek del stroškov, bi imeli mnogo pripomniti, ker so zobne dajatve posebno poglavje zavarovanja in so najvažnejši faktor zdravja vsakega človeka, posebno pa še delavca.

Tudi neugodno zavarovanje hočejo kapitalisti poslabšati in naj bi se po njihovi zahtevi sedanjí odstotek delazmožnosti povišal od 10 na 25%. Tako bi delavec v slučaju nezgode dobival neugodno rento šele tedaj, ko bi komaj še dihal. Kajti 25 odstotna delazmožnost se pravi, biti na pragu smrti. Tisti pa, ki bi se ponesrečil tako, da bi postal za vsako pridobitno delo nezmožen, naj bi prejemal le 80 odstotkov zavarovane mezde, mesto sedanjih 100 odstotkov.

Obenem z zakonom o zavarovanju delavcev zahtevajo kapitalisti tudi reformo zakona o zaščiti delavcev. Novi zakon naj bi uveljavil načelo zaščite dela, to se pravi zaščiten naj ne bi bil več delavec, ampak delodajalec.

Delovni čas naj bi se v sporazumu z delavstvom podaljševal, to je, da bi posamezni delavec ali delavka sporazumno z delodajalcem lahko sklepal dogovor o podaljšanju delavnega časa na 10 ali celo 12 ur na dan, brez da bi imel za to pravico do 50 odstotnega poviška za nadurno delo in ne glede na to, da bi zato

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Staro in moderno suženjstvo.

»Iz osebnega dostojanstva je (buržoazija) naredila menjalno vrednost in neštivilne, skrbno zapisane in trdo pridobljene svobodščine je nadomestila z eno samo brezvestno trgovsko svobodo.« Tako Marks v svojem komunističnem manifestu. Resnica je, kar trdi. Osebnost dostojanstvo človeka je namreč temeljna točka vse sociologije. Ideja o človeški osebnosti je zatrla staro suženjstvo in le ta ideja more premagati tudi moderno suženjstvo delavskih stanov.

Kaj je pomenilo suženjstvo v starem veku, najlažje spoznamo iz pojmovanja, ki ga je imel o suženjstvu največji mislec starega veka Aristotel. V pravem pomenu besede prost je tisti, ki ni radi drugih tu, ampak radi samega sebe, sužnji so last gospodarja, zanj delajo in pridobivajo, karkoli pridobivajo. Gospodar živi po navodilu lastne pameti, suženj po navodilu tuje pameti. Družina obstoji iz moža, žene in sužnja. Kakor je za izvrševanje obrti potrebno orodje, tako potrebuje orodje tudi gospodarstvo. Nekatere vrste orodja so brez življenja, druge žive, k tem zadnjim spada suženj. Sužnji so po naravi zato določeni, da so sužnji in se le malo razločujejo od ne-

mih živali, zlasti od krotkih. Celo telesa sužnjev se razlikujejo od teles svobodnih ljudi, njihova telesa so krepka, s čimur narava daje na znanje, da je njih poklic delo, telesa prostih so vzvišena in nesposobna za telesno delo. Zato je čisto pravilno, da suženj uboga in oskrbuje hišna dela, svobodni pa gospodarji ter se peča z znanostjo in vladanjem države.

Tesno v zvezi s tem pojmovanjem o sužnju je pojmovanje starih o delu. »So dela«, pravi Aristotel, »katerih svobodni ne more izvrševati ne da bi samega sebe ponižal, zato je narava ustvarila posebne vrste ljudi sužnje, da s svojim telesom za nas delajo.«

Krščanstvo je vrnilo delu čast, ki mu gre in postavilo splošno dolžnost dela. »Kdor ne dela, naj tudi ne je.« Ono je vrnilo človeku prirodno pravico svobode in dalo človeški osebnosti večne temelje. A Bog je oče vseh; en Kristus Odrešenik vseh, vsak človek ima nesmrtno dušo in je zato ustvarjen za večnost, nobeden ni le zato na svetu, da bi služil drugim, vsi imajo svoj cilj, vsi isti cilj, zato so v tem ozirom vsi ljudje enaki. Ideja o človeški osebnosti je tako prešla v občno, splošno zavest, da si dandanes paganskega pojma o osebnosti, po katerem je bil oseba le tisti, komur je država dala pravice osebnosti, niti več prav misliti ne moremo.

Novemu modernemu veku je bilo pridržano, da je pojem o osebnosti zopet

začel mešati. Kdor hoče ohraniti pravi pojem osebnosti mora priznati človeku nesmrtno, netvarno dušo. Mora pravtako priznati dva bistvena znaka osebnosti: umnost in svobodno voljo. S svojim umom teži človek po spoznanju resnice in ne more odnehati preje, dokler je ne najde. S svobodno voljo se človek sam odloči za svoje cilje in si sam svobodno voli pota in sredstva. Nekateri moderni misleci kakor n. pr. Dekart in dr. so poudarjali samo umnost, drugi kakor n. pr. Kant in dr. pa samo pravno svobodo umnega bitja. Tretji, materialisti, so pa tajili sploh vsako netvarno, nesmrtno dušo v človeku in s tem izpodkopali temelje vsake človeške osebnosti. Nič čudnega ni zato, da se je moderna doba zopet v tem ozirom vrnila v staro paganstvo.

Gospodarski liberalizem nove dobe je proglasil svobodno konkurenco, zavlada je kapitalistični duh, duh dobičkolovstva. Načelo čim večjega dobička nujno zahteva čim večje in čim cenejše proizvodnje. Poceniti se da blago oz. produkcija le na dva načina, ali na račun delodajalca-kapitalista, s tem da on zmanjša svoj dobiček, ali pa na račun delavca s tem, da se mu zvišajo delavne ure in zniža plača. Kapitalizem, kakor prav trdi dr. Ušeničnik (Sociologija, str. 39), je tako vpregel delavce, da mu delajo tlako, kakor je niso delali niti sužnji v starem veku. Tedaj se je gospo-

darju povečini vsaj škoda zdela sužnja, modernemu kapitalizmu to ni nič mar, ker na trgu stoji »rezervna armada«, ki daje vedno novih svežih moči. V sedanjem gospodarskem redu si namreč kapitalizem prilasčuje deleže iz neplačane dela delavcev ter ima v sebi tendenco, da se avtomatično pomnožuje v neskončnost potom obrestovanja itd. Na ta način se vse premoženje, vse dobrine te zemlje nujno stekajo le v malo število rok in se število brezlastnincev vedno bolj množi, s tem pa tudi število cenenih delavcev. Človek je tako postal zopet le blago, cenejši ali dražje kakor je bil v starem paganskem veku.

Materijalizem, katerega izrastek je moderni mamonizem ali dobičkolovstvo je slekel človeku njegovo dušo, oropal ga osebnosti in ga napravil sužnja. Prav torej trdi Marks, da je buržoazija iz osebnega dostojanstva naredila menjalno vrednost in neštivilne, skrbno zapisane in trdo pridobljene svobodščine je nadomestila z eno samo brezvestno trgovsko svobodo. Pomisliti pa ni pri tem Marks, da je to le logična posledica materijalizma, ki ga tudi on sam zagovarja. Kdorkoli torej hoče osvoboditi sužnje naše dobe, ter jim zopet priboriti nazaj osebnost dostojanstvo, ta se mora naprej odpovedati materijalizmu in spet uveljaviti čisti krščanski pojem o osebnosti. In to bodo hočeš, nočeš morali tudi vsi marksisti brez izjeme.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo: moškim: 2 pečarjem, 20 rudarjem, 2 kleparjem, 15 kovinostrugarjem, 1 ključavničarju, 1 kovaču, 3 stroj. risarjem, 6 mizarjem, 1 sodarju, 4 tesarjem, 1 strojniku, 1 elektromonterju za visoko napetost, 1 vulkanizerju, 2 kožarjema, 6 pleskarjem, 2 tapetnikoma, 3 čevljarjem, 1 dežnikarju, 1 slaščičarju, 1 peku, 1 kurjaču, 3 hlapcem, 2 zidarjem, 10 stukaterjem, 1 vodoinštalaterju, 2 kotlarjem, 14 mizarjem, 11 navadnim delavcem, 18 vajencem. — Ženskam: 1 orož. kuharici, 1 spulERICI, 2 pletilkam nogavic, 2 kmečkim deklam, 1 frizerki, 3 šiviljam, 1 natakarici.

Tine Rok:

Našim mladim.

2. Religiozen človek.

Naše prepričanje mora biti trdno, da je človek vzvišen nad žival, kot mu to podtikavajo materialisti, in da ima on v sebi nekaj božjega, zavoljo katerega moramo ceniti in spoštovati vsako sredstvo in čuvstvo, ki ga oplemenituje in vzgaja. Gotovo je, da je ravno religija, vera najvišje in najpopolnejše vzgoji človeka, da je vsaka druga veda ali nazor v razmerju sile in moči, ki jo vsebuje vera, slabotna lutka, ki more zadovoljiti kakšnega »izvoljenca« in še to samo za gotovi čas. Vera pa zajame cellega človeka in mu daje vso osnovo življenja iz katere on živi in črpa življenjske sile za nove načrte in dela. Vera ni delo človekovo, je to položeno od samega Boga v naše duše in mi ali sodelujemo in verjemo ter živimo, ali pa se izneverjamo in životarimo. Ne gre tu za kakšno politično ali »farsko« vero, kot se čuje prerado od slabo poučenih vernikov, gre tu za bistvo našega zvanja na svetu, gre za naš končni cilj, ki je v Njem, brez katerega se nič ne zgodi na svetu in je naš najpopolnejši vzor, za katerim hrepeni naša duša.

Zato je odveč prizadevanje različnih brezvercev, hipnotizerjev, spiritistov, adventistov in tem sličnih reformatorjev, da onemogočijo oz. iztrgajo globoko živo vero iz src našega vernega delavstva, slabosti in malodušnosti ravno napram veri je dovolj v vsakem človeku. Vsakdo se mora v gotovi dobi, zlasti ko dorašča v moža boriti za svoje versko prepričanje in ni potrebno zato še kakega predikanta, ker njegovo delo je lahko. A za vsako krepostno dejanje je že treba imeti neko porcijo dušne veličine, kaj šele za živo versko življenje in udejstvovanje tega v

javnem in zasebnem življenju, treba je globljih etičnih sil, že samo za to, da ostanesh religiozen človek.

Ne pišem teh vrstic v obrambo verske mlačnosti med nami. Moj namen je globlji. Pokazati naše premalo zanimanje do verskih problemov zlasti tudi zato, da se lahko branimo pred nasprotnikom. Verski nazor je naš središčni in temeljni princip (načelo) življenja. Zato ga moramo proučavati. Ako študiramo socialne stvari, tembolj bi morali biti doma v naših verskih vprašanjih. Človeku vrniti njegovo vero, ki mu ureja njegov notranji svet življenja, ki je najlepši v otroški harmoniji ljubezni med nami in Bogom. Ko bomo osvobodili našega človeka priučenih in neresničnih predsodkov do naše vere, tedaj bomo šele ustvarili novega človeka, ki mora biti hkrati tudi religiozen. Razglabljanje in ugabljanje v verske probleme med našim delavstvom je znak novega pojmovanja bistva človekovega. O tem danes prav resno razpravlja vodstvo nemške socialne demokracije, ki je po dolgih desetletjih prišlo do prepričanja, da je boj proti veri danes po vseh teh življenjskih katastrofah nesmisel, da je človek nezadovoljen ostal kljub Marksove-mu nauku in da mu more notranjo zadovoljnost in srečo nuditi in vrniti samo religija vera. O tem so izšle že knjige in bo izid teh razprav razveseljiv pojav za prospeh religioznosti med delavstvom. Enako bi lahko mi trdili o naših slovenskih razmerah. Naš slovenski delavec je veren, kar izpričuje njegovo življenje bolj kot pa pisanje vodilnih socialističnih listov. Zato spada slovenski delavec nujno v krog kršč. socialistov. To je novo pokolenje ljudi, ki hočejo tudi praktično reševati soc. bedo, ker so sami delavci, popolnoma neodvisni in iskreno ljubeci svojega tov. delavca. Evangelij ljubezni je naše orožje, evangelij resni-

ce je naš nauk. — Iz notranje verske zavesti in življenja vstaja med nami nov religiozen pokret, ki je nujno združen z živahnim nastopom križarjev in kre-kovcev.

Za kratek čas.

Hujše kot hladnokrvnost. Služkinja plane v sobo in kriči: Za božjo voljo, gospod profesor, hiša gori in vi tako mirno sedite pri vaših knjigah!

— Prosim lepo, v hišnih zadevah se obrnite na oskrbnika v prvem nadstropju.

Zrelo seme. (Gospa, ki je v parku videla paglavca cigareto kaditi): »Ali pa ve tvoja mama, da kadiš?« Paglavec: »Ali pa ve vaš soprog, da na ulici ogo-varjate moške?«

Nemogoče. »Kapljice, katere sem vam zapisal, vzemite vsak večer, preden greste spat.« »Nemogoče, gospod doktor, ker sem namreč nočni čuvaj.«

Vedoželjnost. Moric: »Oče?« Oče: »Kaj pa hočeš zopet? Vedno me motiš pri delu.« Moric: »Jaz bi le rad vedel, vsled česa je mrtvo morje umrlo?«

Slike s tabora pri Sv. Joštu se naročajo pri centrali »Krekovih družin!« (Kot mad 5 Din!) Naročite čimprej!

VREDNOST DENARJA.

Za 100 nemških mark dobiš 1357.— Din; za 100 šilingov 800.25 Din; za 1 dolar 56.75 Din; za 100 francoskih frankov 222.35 Din; za 100 čeških kron 168.05 Din; za 100 lir 299.— Din.

Telefon šte. 20 16.

Ustanovljena l. 1889.

Poštni ček 10.533.

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica) Ljubljana Prešernova ulica

Stanje vložnega denarja nad 300 milijonov dinarjev.

Stanje vložnega denarja nad 1.200 milijonov kron.

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

26

Milica, otrok bolesti.

Ne smem obupati! Zdravnik, zdravnik! Jutri pojde k njemu, takoj zjutraj, da poizve čisto in golo resnico, sicer umre v negotovosti. Zdravnik mu bo povedal, kako je. Po pravici! In če je le malo upanja, bo rad Mirko žrtvoval vse, da vrne Milici lepoto, vso neokrnjeno. Potrpeti mora, nocoj vsaj, nocoj ne more več do zdravnika! Jutri, jutri! Jutri, jutri...

Mirko je vstal in se opotekal proti mestu. Ravno po tej poti sta šla par ur preje ona in oče njen! Kako ga je oče poprosil? Bodite dobri z njo in pošteni! Tako mu je dejal! Kako ljubi oče Milico! O, da bi on imel zdaj tako dobrega očeta! Preden bi padel in mu povedal svoje boli in ga sveta poprosil. Pa ga nima, nima nikogar razen sebe in Milice. K Milici pa ne sme. Milica! Milica! Videti jo mora še nocoj! Morda se mu posreči, da jo vidi na oknu. Pravila mu je, kako vsak večer sloni v njem in gleda tja na sever, kjer je njen Mirko! Morda nocoj tudi gleda? Seveda gleda in sanja, kako je tudi Mirko srečen, kako je ona blažena, vsa blažena z njegovim poljubom v njegovo Milico posvečena! O...!

Milica mu je bila natančno povedala, kje stane. Kakor bi bila slutila, da jo bo nocoj še iskal, da bo hrepenel po njenem pogledu, po senci njeni.

Mirko pozna mesto, predmestja pa ne. No, stražnik mu pove ulico, potem pa itak zna po Miličinem opisu.

Mirko hoče po ulici; že vidi hišo, kjer Milica stanuje. Ali preveč je še ljudi na cesti, tudi svetlo je še, spoznala bi ga lahko, ako bi zdaj šel mimo. Ne sme ga videti, preveč bi se ga ustrašila.

Mirko krene v bližnjo gostilno, da nekoliko povečerja. Sobo v hotelu bo že kasneje dobil. Saj mu ni do spanja, nocoj itak ne bo zaprl oči, preveč bo bolelo.

Stemni se popolnoma. V svitu luči krene Mirko zopet na pot v bližino Miličino. Ravno pred hišo, kjer dekle stanuje ni luči in je vsa v polmraku. Okna so razsvetljena. Mirko se ogleduje,

kam bi stopil, da bi ne bilo nerodno. Tamle, ravno nasproti hiše je ograja. Tjakaj se nasloni. Zdaj ogleduje okna. Vsa so svetla. Ne vsa. Eno je temno, mračno, samo včasih se zasveti v luči iz druge sobe. V okno je nekdo stopil zdaj. Ženska. Mirko gleda, napeto gleda, da ga bole oči in mu je v glavi omotično. Da, Milica je, njegova Milica. Zdaj gleda ravno proti njemu, morda ga pozna. Ah ne, kako neki, saj se je odpeljal, misli ona.

Mirko pa zdaj dboro vidi Milico. Okno je v polluči, nekdo je odprl vrata, ki skozi nje seže luč do okna. Mirko vidi Milico, njen blede obraz, črne lase.

Čuj, nekdo sprašuje, moški:

»Milica, ali ne pojdeš spat?«

»Grem, ata, grem! Samo naj še postojim pri oknu, ko je tako prijetno!«

Moški stopi v okno k Milici, roko ji dene na glavo:

»Milica, kako ti je?«

»Ah, ata, nocoj sem srečna, tako neizmerno srečna!«

Se dolgo govori. Mirko ne razume več. Mirko je blede ko stena, Mirko bi glasno kričal: Milica, Milica, kakor življenje svoje te ljubim. Pa ne sme klicati Mirko, molčati mora, ker bi sicer zaklical še drugo: Milica, zakaj je tako, joj? Ne sme kričati Mirko, molčati mora. In molk je v njem kakor brušen nož.

Mirko zatava v noč po ulicah. V ušesih mu zveni kakor ubita čaša: nocoj sem srečna, tako neizmerno srečna! Mirko omahne v prvi hotel in gre v sobo prebedet vso noč do jutra...

»Gospod doktor, jaz sem Mirko Železnik, trgovec, in sem prišel povprašat po zdravju svoje neveste, Milice Ravnikove!« bruhe Mirko iz sebe drugo jutro pri zdravniku.

»Izvolite,« ponudi zdravnik stol, ki pade Mirko vanj.

Pa ne more zdravnik takoj govoriti. Strašen je obraz mladega moža. Šele čez čas mu pride beseda:

»Gospod, vi ste sami bolni, potrebni postelje!«

»Zame ne gre zdaj, gospod doktor! Zanj! Imate kaj upanja?«

Doktor pomolči. S prsti se po mizi poigrava in zdaj zdaj se ozre v obraz mlademu možu.

»Ste pripravljeni na vse?«

»Na vse, gospod doktor!«

»Ljubite gospodično zelo?«

»Kot svoje življenje!«

»Tudi z neozdravljivo hibo?«

Mirko molči. Šele čez čas se mu sproži: »Tudi! Ali gledati je ne morem tako, gledati, razumete, gospod doktor!«

»Razumem. Preveč razumem! In vas pomilujem!«

»Tudi vi, gospod doktor?«

»Jaz!«

»Ni upanja?«

»Je upanje, samo drugačno kot mislite!«

»Kakšno?«

»Ste mož, gospod?«

»Trgovec sem in pripravljen na marsikaj.«

»Smem povedati resnico?«

»Gospod doktor, ne mučite me dalje, sicer zblaznim!«

»Dobro tedaj! Sami vprašujete, zato povem. In je tudi boljše za vas, da zveste resnico, dokler je še čas.«

Mirko je ves poten po čelu, potne srage mu stopijo izpod las.

Zdravniku se zasmili v dno srca:

»Tudi ona se mi smili; ne upam se ji povedati resnice. Sprva sem res imel nekaj upanja, čeprav je bilo to upanje malenkostno. Zdaj ne dvomim več, zdaj vem vso resnico: gospodična ima neozdravljivo hibo. Z zdravili se ji neče zboljšati nevarna srčna hiba, in bojim se tudi, da ji seže bolezen iz nog še v notranji organizem. Pljuča ji je že načelo.«

Mirko niti dihati ne more. Duši ga.

»Sam si nisem prav na jasnem glede bolezni, ne morem še pravega ugotoviti! Samo to vidim, da se stvar slabša dan na dan.«

Mirko je kakor mrlič. Komaj izdavi:

»Kaj naj naredim, gospod doktor!«

»Sem samo zdravnik za telesne bolezni, za duševne ne! Za to je zdravnik samo čas in tale,« pokaže zdravnik na Kristusovo podobo na steni. »Ali, če vam smem svetovati, gospod, bi vam tole dejal: Če res iz duše ljubite gospodično, osladite ji še te ure življenja, ki jih ima pred seboj! Bo veliko veliko dobro delo. — Ali zato morate biti junak, junak, gospod!«

»Kako mislite!«

»Žrtvuje se za leto, dve! Za vas ni nevarnosti. Bolezen ni nalezljiva.«